

SAVONIA

■ OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
TEKNIIKAN JA LIIKENTEEN ALA

TYÖTURVALLISUUSOHJE RAKENNUSALAN HARJOITTELUUN AVOLAITOKSESSA

TEKIJÄ: Jukka Kauppinen

Koulutusala Tekniikan ja liikenteen ala	
Koulutusohjelma Rakennusalan työnjohdon koulutusohjelma	
Työn tekijä Jukka Kauppinen	
Työn nimi Työturvallisuusohje rakennusalanharjoitteluun avolaitoksessa	
Päiväys 27.2.2013	Sivumäärä/Liitteet 21/10
Ohjaaja Pt tuntiopettaja Matti Ylikärppä	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani Sulkavan vankila	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Vuonna 2006 vahvistettiin uusi vankeuslaki, joka muutti aikaisempia rangaistuskäytäntöjä. Lain mukaan tulee vangin valmiuksia vapautumisen jälkeiseen elämään parantaa vankeusrangaistuksen aikana. Lain voimaantulon jälkeen vankeja sijoitetaan enemmän avovankiloihin ja heitä koulutetaan tai kuntoutetaan. Tällaisen erityisryhmän opettaminen ja työnohjaaminen on vaativaa. Opinnäytetyössä tutkittiin työturvallisuutta rakennustyön harjoittelussa Sulkavan avovankilassa. Tavoitteena oli laatia ohje työturvallisuusasioista ja tehdä parannusehdotuksia oppilaiden työturvallisuuden lisäämiseksi.</p> <p>Aluksi tutustuttiin työturvallisuuslainsäädäntöön ja -turvallisuusohjeisiin. Työtä tehtäessä seurattiin rakennustyön opetusta ja ohjattiin harjoitustöitä. Haastattelemalla laitoksen opettajia ja muuta henkilökuntaa saatiin tietoa vankeista oppilaina ja työharjoittelijoina. Työturvallisuuskäytäntöjä verrattiin myös omiin kokemuksiin rakennustyömailta ja muusta työelämästä.</p> <p>Työn lopputuloksena ehdotettiin toimenpiteitä työturvallisuuden lisäämiseksi avolaitoksessa sekä koottiin turvallisuusohje yleisimpiä rakennustöitä varten. Perehdytyskaavake on laadittu rakennusalan opiskelijalle. TR-mittari on yleisesti käytössä rakennustyömailla ja se olisi hyvä sisällyttää rakennustyönopetukseen laitoksessa. Opinnäytetyön tuloksena laadittu ohje auttaa ohjaajaa ja oppilasta muistamaan turvallisuusmääräykset, joita on annettu tavallisiin rakennustöihin. Perehdytyskaavakkeeseen voidaan merkitä mm. oppilaan aikaisempi työkokemus ja koulutus. Perehdytettävä saa myös aikaisempaa yksityiskohtaisemmat tiedot turvallisuusasioista.</p>	
Avainsanat avolaitos, työturvallisuus	

Field of Study Technology, Communication and Transport			
Degree Programme Degree Programme in Construction Management			
Author Jukka Kauppinen			
Title of Thesis Occupational Safety Instructions for Construction Job Training in an Open Institution Prison			
Date	27 February, 2013	Pages/Appendices	21/10
Supervisor Mr Matti Ylikärppä, Lecturer			
Client Organisation /Partners Sulkava open institution prison			
<p>Abstract</p> <p>This final thesis was commissioned by Sulkava open institution prison because the company wanted to know if there are any problems in the company's work safety. The purpose of this final thesis was to create safety instructions for the use of construction sites in an open institution prison and to draw up an occupational safety list for the lecturer and trainee. The final thesis was based on the Finnish Government decision on Construction Site Safety (2002) and Government decree on the safety of construction (2009).</p> <p>The prime concern of a construction manager should be with the dangerous conditions on a construction site. Effective safety management has three main objectives: to make the environment safe; to make the job safe and to make workers safety conscious.</p> <p>The data for this thesis was collected from the legislation and web pages related to occupational safety. The thesis focused on work planning, construction site checking and safety on building sites. The information was collected by interviewing teachers and other staff about the prisoners as students and apprentices. Occupational Safety and Health Practices were also compared to the author's own experiences of construction sites and other working life.</p> <p>As a result was a proposal for safety instructions containing practical recommendations for the use of those who have responsibility for safety and health matters in construction. The thesis gives information about safety management and safety planning. The thesis includes some of the safety forms, which can be used in work planning. In addition, briefing was found very important since everyone has to know all the common rules on the construction site. These safety instructions also support the work safety training.</p>			
<p>Keywords safety instructions, construction site, open institution prison, practical recommendations</p>			

SISÄLTÖ

KÄSITTEET JA LYHENTEET.....	6
1 JOHDANTO	8
1.1 Tausta ja tavoitteet.....	8
1.2 Sulkavan avolaitos	8
2 VANKIEN OPISKELU AVOLAITOKSESSA	10
3 TYÖTAPATURMAT RAKENNUSALALLA	12
4 RAKENNUSALAN KOULUTUS JA TYÖNOHJAUS AVOLAITOKSESSA.....	13
4.1 Rakennusalan koulutus.....	13
4.2 Työharjoittelun ohjaus	14
4.2.1 Työturvallisuussuunnitelma	14
4.2.2 Perehdyttäminen ja työhön opastaminen	14
4.3 Työkalujen ja suojainten käyttö	14
4.3.1 Telineet.....	15
4.3.2 Opiskelijan huomioon otto ja työntekijän velvollisuudet ohjauksessa	15
5 POHDINTA.....	17
5.1 TR-mittarin käyttöön otto	17
5.2 Lisäys perehdytyskaavakkeeseen	17

LIITTEET:

- Liite 1. Työturvallisuusohje rakennusalan harjoitteluun avolaitoksessa
- Liite 2. TR-mittarikaavake ja ohje
- Liite 3. Lisälehti perehdyttämiskaavakkeeseen

KÄSITTEET JA LYHENTEET

Avolaitos (avovankila)

Avolaitoksiin sijoitetaan joko työ- tai muuhun toimintaan osallistuvia vankeja, joiden katsotaan sopeutuvan vapaampiin oloihin ja joiden ei oleteta poistuvan laitoksesta luvatta. Avolaitoksissa vangit käyttävät omia vaatteitaan. Kaikki avolaitokset ovat päihteettömiä laitoksia, joissa vangilta edellytetään valvottua sitoutumista päihteettömyyteen. (Rikosseuraamuslaitos.)

Näyttötutkinto

Näyttötutkinto on erityisesti aikuisille suunniteltu joustava tutkinnon suorittamistapa. Tutkinto suoritetaan osoittamalla tutkinnon perusteissa edellytetty ammattitaito ensisijaisesti aidoissa työelämän tuotantotilanteissa. Näyttötutkintoina voidaan suorittaa ammatillisia perustutkintoja, ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja. Ammatillinen perustutkinto voidaan suorittaa myös ammatillisena peruskoulutuksena. Tutkinnon suorittajan ammattitaitoa arvioivat henkilöt edustavat seuraavia tahoja: työntekijöitä, työnantajia ja opettajia. (Opetushallitus.)

Perehdyttäminen ja työnopastus

Perehdytys annetaan (työntekijälle, työnjohtajalle, muulle henkilölle) ennen työn aloittamista/työmaalle menoa. Perehdytystä annetaan aloitus-, muutos- ja käyttöönottotilanteissa. Perehdytyksen osa-alueita ovat: työpaikka, -yhteisö, -ympäristö ja -tehtävä. Perehdytystä jatketaan tarpeen mukaan koko työn ajan. Opiskelijan perehdytyksen tulee olla yksityiskohtaista ja perusteellista, koska kokemusta ei ole. Osallistuja vahvistaa osallistumisensa perehdytykseen allekirjoituksellaan. Perehdytys on osaltaan lain säädösten täyttämistä, mutta myös johtamista ja esimiestyötä.

Työnopastus on työn aikana annettavaa opetusta ja ohjausta. Työntekijä oppii huomaamaan työn ja työympäristön vaarat ja osaa toimia oikein. Työntekijälle neuvotaan oikeat työmenetelmät sekä työvälineiden ja suojainten käyttö. Työntekijä tietää keneltä saa tarvittaessa lisäohjeita. (Työhön perehdyttäminen ja opastus.)

RISE

Rikosseuraamuslaitos toimii oikeusministeriön alaisuudessa ja on vankeusrangaistusten ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanoviranomainen. Rikosseuraamuslaitos pyrkii omalta osaltaan ehkäisemään uusintarikollisuutta ja parantamaan yhteiskunnan turvallisuutta. (Rikosseuraamuslaitoksen www-sivut.)

Riski ja riskin arviointi

Tavanomaisen työtehtävien vaarat ovat yleensä tiedossa ja niihin on varauduttu. Työkohteen erityispiirteet vaativat usein hankekohtaisen vaarojen selvittämisen ja arvioinnin. Siinä tunnistetaan työpaikan vaarat laaja-alaisesti ja arvioidaan niiden aiheuttamat riskit työntekijälle. Arvioinnissa otetaan huomioon tapahtuman haitalliset seuraukset ja toteutumisen todennäköisyys. Riskin arvioinnin tarkoituksena on työturvallisuuden parantaminen. Riskin suuruutta voidaan kuvata numeerisesti tai sanallisesti luokitellen. Riskien vakavuutta ja toimenpiteiden tärkeysjärjestystä voidaan arvioida. Riskien hallinta on turvallisuusjohtamisen työväline. (Työsuojeluhallinto.)

SAMI

Savonlinnan ammatti- ja aikuisopisto tuottaa koulutuspalveluja ja työelämän kehittämispalveluja sekä kansallisiin että kansainvälisiin tarpeisiin. (Samiedu www-sivut).

Työtapaturma

Äkillinen, ennalta arvaamaton ja ulkoisen tekijän aiheuttama tapahtuma, josta on seurauksena vamma tai sairaus. Tapaturma sattuu yhtäkkiä, nopeasti odottamatta ja yllättäen. (Työsuojeluhallinnon www-sivut.)

Tulityökortti

Tulityökortti on määräaikainen todistus hyväksytysti suoritetusta tulitöiden turvallisuustutkinnosta. Tulityökurssilla tulityöntekijä oppii ennalta ehkäisemään tulityöonnettomuuksia. Kurssilla käydään läpi keskeinen ohjaava lainsäädäntö ja ohjeistus sekä eri osapuolten vastuut. Tulityökortin haltija ymmärtää tulityön ennakkosuunnittelun ja tulityöluvan merkityksen sekä osaa tehdä työn turvallisesti. Tulityökortti on voimassa viisi vuotta. (Suomen Pelastusalan keskusjärjestön www-sivut.)

TKK

Työturvallisuuskeskus kehittää ja parantaa työhyvinvointia. Sen tavoitteena on työyhteisöjen toiminnan ja osapuolten yhteistyön lisääminen, työn terveellisyyden, turvallisuuden ja tuloksellisuuden edistäminen sekä esimiestyön parantaminen. (Työturvallisuuskeskuksen www-sivut).

Työturvallisuuskortti

Kortin haltija on suorittanut hyväksytysti yleisen perehdyttämiskoulutuksen työturvallisuusasioihin. Hän on saanut ohjausta mm. toimintaan yhteisillä työpaikoilla ja perustietoa työsuojelusta. Kortti on voimassa viisi vuotta. (Työturvallisuuskortti www-sivut)

1 JOHDANTO

1.1 Tausta ja tavoitteet

Tarkoituksenani on tehdä ohje yleisimpiin avolaitoksessa rakennusalan harjoitteluna tehtäviin töihin, sillä ohje auttaa laitoksen opettajaa työn suunnittelussa ja siitä on myös apua perehdyttämisessä ja työhön opastamisessa.

Työ tehdään tutustumalla työturvallisuuslainsäädäntöön ja työturvallisuusohjeisiin. Vankien työskentelyä ja opetusta seurataan, laitoksen opettajia ja muuta henkilökuntaa haastatellaan. Vankien työtä johdettaessa voidaan tehdä havaintoja esim. työturvallisuudesta verrattuna tavalliseen rakennustyömaahan.

Vuonna 2006 vahvistettiin uusi vankeuslaki, joka muutti aikaisempia käytäntöjä vankienhoidossa. Uuden lain mukaisesti vankien avolaitoksiin sijoittamista lisättiin. Vankeuslaissa 23.9.2005/767 4 luku 6 § määrätään, että vangille on laadittava yksilöllinen suunnitelma rangaistusajan suorittamista, vapauttamista ja ehdonalaista vapautta varten (*rangaistusajan suunnitelma*). Rangaistusajan suunnitelma sisältää määräykset vangin sijoittamisesta, toiminnasta rangaistusaikana, valvotusta koevapaudesta ja ehdonalaisesta vapauttamisesta sekä poistumisluvan myöntämisestä. Rangaistusajan suunnitelman sisällössä ja laajuudessa otetaan huomioon vangin rangaistusajan pituus, aikaisemmat vankeusrangaistukset, vangin työ- ja toimintakyky sekä hänen henkilöstään, rikollisuudestaan ja olosuhteistaan saadut tiedot. (Vankeuslaki L 2005/767.)

Tarkoitus on edistää vangin sijoittumista yhteiskuntaan vankeuden päätyttyä vahvistamalla valmiuksia rikoksettomaan elämäntapaan. Lisäksi tavoitteena on auttaa vankia ylläpitämään ammattitaitoaan ja osaamistaan sekä työ- ja toimintakykyä, samoin tuetaan vangin päihteetöntä elämää. Toiminta sisältää työtä, koulutusta tai muita vangin valmiuksia edistäviä toimintoja. Vanki on velvollinen vahvistettuna työ- ja toiminta-aikana osallistumaan vankilan järjestämään tai hyväksymään toimintaan (*osallistumisvelvollisuus*). (Vankeuslaki L 2005/767.)

1.2 Sulkavan avolaitos

Sulkavan avolaitos kuuluu Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueeseen. Sulkavan vankila on 48-paikkainen päihteetön avolaitos ja se aloitti toimintansa 1987. Laitoksessa annetaan ammatillista koulutusta vangeille, joilla on riittävä työ- ja toimintakyky. Muille vangeille järjestetään ammatillista ja sosiaalista kuntoutusta ja muuta vapautteen valmentavaa toimintaa. Laitoksessa on hyvät ulkoiset puitteet, joilla pyritään tukemaan vankien fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia. Laitoksen kantavana ideana on pitkäjänteinen, tavoitteellinen työskentely. Keskivankiluku vuonna 2009 oli 47. (Rikosseuraamuslaitoksen www-sivut.)

Sulkavan avolaitoksessa on 28 työntekijää. Vangeista ja heidän asioistaan huolehtivat mm. psykologi, terveydenhoitaja, opinto- ja päihdeohjaaja. Aluetta vartioidaan ympäri vuorokauden. Laitoksen johtaja, apulaisjohtaja ja rikosseuraamusesimies kuuluvat laitoksen henkilökuntaan. Sami-ammattioppilaitoksen opettajat kouluttavat vankeja, ohjaavat ja valvovat työharjoittelua. (Rikosseuraamuslaitoksen www-sivut.) Osa vangeista käy oppisopimuskoulutuksessa laitoksen ulkopuolella (kahvila- ja ravitsemusala). Työtä tekevät vangit tekevät kiinteistönhoitotöitä vankilan alueella (lumi-työt, nurmikoiden hoito ym.). Ulko-ryhmä työskentelee pääasiassa Sulkavan Palvelut Oy:n tai Sulkavan seurakunnan töissä.

2 VANKIEN OPISKELU AVOLAITOKSESSA

Normaalisuusperiaatteen mukaisesti vankeusrangaistukseen tuomituilla on sama oikeus koulutukseen kuin yhteiskunnan muillakin kansalaisilla. Rangaistuksena on ainoastaan vapauden menetys. Ammatillista koulutusta järjestetään avolaitoksessa yhteistyössä lähiseudun oppilaitosten kanssa. Vangin todistus tulee oppilaitokselta, eikä siitä ilmene, että opinnot on suoritettu vankilassa. Vangit voivat olla opetushallinnon toimialaan kuuluvassa koulutuksessa mukana, jos he täyttävät yleiset opiskelijalta edellytettävät vaatimukset tai erityisopiskelijaksi ottamisen kriteerit. (Rikosseuraamuslaitoksen www-sivut.)

Vangin opiskelumahdollisuuksiin vaikuttavat paikallinen koulutustarjonta, laitoksen henkilö- ja muut resurssit sekä vankeusrangaistuksen suorittamispaikka ja rangaistuksen pituus. Vankien koulutuksessa noudatetaan Opetushallituksen vahvistamia valtakunnallisia opetussuunnitelmien ja näyttötutkintojen perusteita sekä niiden perusteella laadittuja paikallisia opetussuunnitelmia. (Rikosseuraamuslaitoksen www-sivut.)

Opetushallinnon alaisella ammatillisella koulutuksella on koulutukselliset tavoitteet ja koulutus tulee järjestää opiskeluympäristöstä riippumatta siten, että se vastaa sille asettuja laadullisia ja määrällisiä tavoitteita. Ammatillisia tutkintoja on uudistettu siten, että niiden tavoitteet ja sisältö määräytyvät entistä paremmin työelämän osaamisvaatimusten mukaisesti. Vankilaopetuksessa joustavat tutkinnon suorittamismahdollisuudet ovat tärkeitä. Koulutus on mahdollista järjestää siten, että vangille tarjotaan mahdollisuus suorittaa vankeusaikana tutkinnon osa tai osia, joita voi täydentää siviilissä. Aikaisemman osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen antavat mahdollisuuden niille vangeille, joilla on aikaisempaa osaamista ja kokemusta, mutta joilta puuttuvat virallisen koulutusjärjestelmän tutkintotodistukset. (Rikosseuraamuslaitoksen www-sivut.)

Avolaitoksessa opiskelevien vankien lähtökohdat opiskeluun ovat hyvin erilaisia. Osa on käynyt peruskoulun, osalla saattaa olla ammattitutkinto. Vankien opiskeluvalmiudet ovat heikot johtuen mm. päihde- ja mielenterveysongelmista, myös keskittymis- ja oppimisvaikeudet ovat hyvin yleisiä. Tutkintoon johtava ammatillinen koulutus ei sen vuoksi sovellu kaikille vangeille. Osa vangeista suorittaa ennen opintojen aloittamista valmentavan koulutusjakson. (Rikosseuraamuslaitoksen www-sivut)

Ruumiillisen työn tekemisen tarkoitus on vangin ammattitaidon ja työkyvyn ylläpitäminen ja kehittäminen. Näin parannetaan vangin mahdollisuuksia toimeentuloon vapautumisen jälkeen. Työnteolla pyritään myös normalisoimaan vankilaelämää.

Sulkavan avolaitoksessa vankeja kouluttaa ja opetuksen laadusta vastaa ammatillinen oppilaitos. Opiskelu sisältää ulkopuolisen oppilaitoksen järjestämän teoriaosuuden opetuksen ja laitoksessa suoritettavan työharjoittelun. Vanki voi suorittaa työharjoittelun myös laitoksen ulkopuolella, mikäli hän saa opintoluvan. Sulkavalla on aloitettu rakennusalan peruskoulutus, jonka tavoitteena on van-

gin suorittama näyttötutkinto. Rakennusalankoulutusta antaa Savonlinnan ammatti- ja aikuisopisto SAMI:n lehtori, joka työskentelee vakituisesti Sulkavalla.

Laitoksessa on hyvät tilat teoriaopetukseen ja työharjoittelu on mahdollista myös lämpimissä tiloissa. Oppilaiden käyttöön on hankittu perustyövälineet ja sähkötyökaluja. Työharjoittelukohteet valitaan laitoksen alueelta ja kurssin opettaja suunnittelee ja valvoo työmaat. Harjoittelijoiden työkohteiden suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden osaaminen ja meneillään oleva koulutus. Laitoksen vanhoissa rakennuksissa riittää kunnostuskohteita, kesällä uusittiin laitoksen saunan sisustus oppilaiden harjoitustyönä. Talvella ryhmä rakentaa rantaan grillikatosta.

Rakenteilla oleva grillikatos on sopivan vaativa harjoittelukohde. Rakennuksessa on vinoja kulmia, siinä joudutaan työskentelemään telineillä ja käyttämään myös käsityökaluja. Suunnittelussa opettaja oli ottanut huomioon rakennuspaikan järjestelyt ja tarvikkeiden ja työkalujen varastoinnin. Rakennuspaikka oli todettu riittävän kantavaksi betoninkuljetusautolle ja tilaa oli riittävästi. Rakennuslupa oli haettu hyvissä ajoin. Ennen seinärunkojen kokoamista käytiin läpi telineiden rakentamiseen liittyvät asiat. Kaikkia näitä rakennustyömaan perustamiseen liittyviä asioita oli käsitelty oppitunneilla ja kerrattiin töiden jatkuessa.

3 TYÖTAPATURMAT RAKENNUSALALLA

Vuoden 2011 tilastojen mukaan erikoistuneessa rakennustoiminnassa sattui 8 218 työpaikkatapaturmaa. Suurissa rakennusyrityksissä on tehty paljon työturvallisuustyötä ja se näkyy yksittäisten työmaiden tapaturmien vähenemisenä. Tapaturmat eivät kuitenkaan vähene kaikilla työmailla. Alalta löytyy yrityksiä, joiden tapaturmataajuus voi olla jopa 200 työpaikkatapaturmaa miljoonaa tehtyä työtuntia kohden. (Työtapaturmavakuutuksen [www-sivut](http://www.sivut).)

Käsittelen opinnäytetyössäni työturvallisuutta rakennusalaa opiskelevien vankien työharjoittelussa, sillä mielestäni työturvallisuus pitää ottaa huomioon kaikessa työskentelyssä ja alan opetuksessa. Työturvallisuutta on viime aikoina parannettu varsinkin suurissa rakennusliikkeissä ja asiaa korostetaan myös rakennustyötä käsittelevässä lainsäädännössä ja asetuksissa.

Työnantaja vastaa kaikesta työpaikan työsuojelusta ja työnantajan on otettava huomioon työhön, työolosuhteisiin ja muuhun työympäristöön samoin kuin työntekijän henkilökohtaisiin edellytyksiin liittyvät seikat. Työn ja työtilojen turvallisuus on varmistettava suunnitteluvaiheessa. Olosuhteita on tarkkailtava ja tarvittaviin toimenpiteisiin ryhdyttävä tapaturmien, terveysvaarojen ja muiden vaaratilanteiden selvittämiseksi ja torjumiseksi. (Työturvallisuuslaki L 2002/738.)

Kokemattomien ja ammattiin opiskelevien harjoittelijoiden työn ohjaaminen on vaativampaa kuin ammattihenkilöiden, sillä kokemattoman työntekijän tapaturmariski on suuri. Opettaja selvittää perehdytyksen yhteydessä opiskelijan taidot ja työkokemuksen, koska osaaminen ja valmiudet oppimiseen vaihtelevat hyvin paljon. Työvaihe pitää suunnitella huolellisesti ja opastaa työntekijää myös varsinaisessa työssä ja työvälineiden käytössä. Tarkoitukseni on tehdä ohje yleisimpiin avolaitoksessa rakennusalan harjoitteluna tehtäviin töihin, sillä ohje auttaa opettajaa työn suunnittelussa ja johtamisessa.

Sulkavan avolaitoksen johtajan mukaan opetustyö on vaativaa, koska se on ns. erityisryhmäopetusta, joka eroaa tavallisesta ammattikoulutuksesta. Vangille laaditaan rangaistusajansuunnitelma, johon vanki pyritään sitouttamaan. Yksilöllinen suunnitelma voi sisältää esim. päihdeohjausta tai muihin rikolliseen käyttäytymiseen vaikuttavien osa-alueiden työstämistä vankeusaikana. Lisäksi suunnitelmassa voidaan asettaa opiskeluun tai työelämätaitoihin liittyviä tavoitteita, jolloin vanki opiskelee tai osallistuu työtoimintaan. Opiskelu ei ole aina syynä avolaitokseen hakeutumiseen.

4 RAKENNUSALAN KOULUTUS JA TYÖNOHJAUS AVOLAITOKSESSA

4.1 Rakennusalan koulutus

Opinnäytetyön tavoitteena oli laatia työturvallisuusohje rakennusalanharjoitteluun avolaitoksessa. Tarkoituksena oli seurata vankien harjoittelua työkohteissa ja työturvallisuusmääräysten soveltamista erityisryhmäopetuksessa. Opinnäytetyön tekijä suoritti laitoksessa AMK-työharjoittelua ja työskenteli vankien työnjohtajana. Työ aloitettiin tutustumalla vankien koulutukseen ja työharjoitteluun Sulkan avolaitoksessa. Ensimmäisenä kohteena oli laitoksen saunan korjaustyö, jossa kohteesta purettiin vanha sisustus ja asennettiin uusi panelointi ja lauteet. Toisena rakennuskohteena on laitoksen rantaan rakennettava grillikatos. Tähän sisältyi sokkelin laudoitusta, pohjan valu sekä rakennuksen pystyttäminen. Jälkimmäisessä työssä jouduttiin käyttämään telineitä.

Työskentelyyn vaikutti paljon oppilaiden kokemattomuus rakennustöissä. Työvaiheet jouduttiin yleensä käymään läpi kädestä pitäen ja näyttämään työtapa tai työkalujen käyttö. Aloittelijalle joutuu kertomaan, että nopeus työsuoritukseen tulee vasta toistojen ja kokemuksen myötä. Oppilaiden kanssa työskentely vaatii jatkuvaa motivointia työnohjaajalta. Opiskeltavien asioiden tärkeyttä korostettiin ammatin osaamisen ja työturvallisuuden kannalta.

Opinnäytteen tekijällä oli mahdollisuus seurata myös oppitunteja ja kurssin opettajan työskentelyä. Yleensä oppitunnit pidettiin aamupäivällä ja iltapäivät oppilaat harjoittelivat työmaalla. Opetuksen tavoitteena on rakennusalan näyttötutkinnon suorittaminen. Tämä perustustyöt-osa on yksi perustutkinnon pakollisista osista. Opetus oli aloitettu alkeista, koska vain yhdellä oppilaista oli kokemusta rakennusalan töistä. Opiskelijoilla oli hieman aikaisemmin ollut tilaisuus suorittaa työturvallisuus- ja tulityökorttikoulutus. Nämä kortit ja perustaidot ensiavun antamiseen vaaditaan rakennusalannäyttötutkintoon osallistuvalla oppilaalla.

Opetus vankilassa annetaan ns. non-stop menetelmällä. Tämä tarkoittaa sitä, että kurssin oppilaat vaihtuvat ja ovat kurssilla eripituisia aikoja. Lisäksi koulutusta vaikeuttavat oppilaiden erilaiset valmiudet opiskeluun. Laitoksessa jokainen oppilas vaatii yksilöllistä ohjausta luokassa ja työmaalla. Työkohteissa oppilaat työskentelivät pienissä ryhmissä tai pareittain, näin oli mahdollista antaa henkilökohtaista ohjausta oppilaille.

Erityisryhmän opettaminen ja työnohjaus vaatii mielestäni hyviä tietoja oppilaasta. Oppilaan henkilökohtaiset ominaisuudet ja rajoitukset on tiedettävä, että opetus ja työharjoittelu voidaan suunnitella tehokkaiksi. Oppimisvaikeudet ovat yleisiä, vangilla saattaa olla esim. lukihäiriö tai keskittymisvaikeuksia. Alkoholien tai huumeiden käytöstä johtuvat haitat ovat myös yleisiä ja vaikeuttavat opintoja.

4.2 Työharjoittelun ohjaus

4.2.1 Työturvallisuussuunnitelma

Ennen kuin oppilaat pääsevät harjoitustyöhön on laadittava kirjallinen työturvallisuussuunnitelma. Kohteen vaarat ja riskit arvioidaan ja poistetaan mahdollisuuksien mukaan. Mikäli vaaran aiheuttajaa ei voi poistaa arvioidaan sen merkitys työn tekijöille ja muille vaikutuspiirissä oleville. (Valtioneuvoston asetus 205/2009.) Suunnitelmaan kirjataan työmenetelmä, työvälineet ja käytettävät suojaimet. Työt voidaan aloittaa, kun kaikki työntekijät on perehdytetty ja opastettu työhön, he tuntevat suunnitelman sisällön ja sitoutuvat noudattamaan sitä. Korkean turvallisuusriskin töitä ovat esim. putoamisvaaralliset työt (työskentely yli 2 m korkeilla telineillä). Erityistä vaaraa aiheuttavia töitä ovat esim. rakenteiden purkutyö tai työ liikenne- ja katualueella. (Valtioneuvoston asetus 205/2009.)

4.2.2 Perehdyttäminen ja työhön opastaminen

Vankilassa opettaja perehdyttää oppilaan kurssin alussa. Perehdyttämisen tarkoitus on antaa oppilaalle tietoja työharjoittelusta laitoksessa, turvallisuusasioista ja tiedonkulusta. Perehdytyksessä käydään läpi paperi, johon on kerätty yleiset ja eri työvaiheisiin ja -välineisiin liittyvät ohjeet ja määräykset. Oppilas saa tiedot suojaimista, turvavarusteista ja niiden käytön ohjauksen sekä sitoutuu käyttämään niitä. Jokaiselta työmaalle menevältä vaaditaan perehdytys. Vankilan järjestyssäännöt ja määräykset ovat voimassa myös koulutuksen aikana. Oppilaat ovat suorittaneet laitoksessa työturvallisuus- ja tulityökursseja.

Oppilaille annetaan ohjausta työmaalla tai luokassa ennen työmaalle menoa. Työtä tehdään iltapäivisin ja opettaja on mukana työmaalla. Työt etenevät verkalleen ja asioita kerrataan työtä tehtäessä. Oppilaita opastetaan oikeiden työmenetelmien käyttöön. Suojainten käyttöä valvotaan ja vääriin työtapoihin puututaan.

4.3 Työkalujen ja suojainten käyttö

Työkalut ja -koneet ja niiden käyttö opetetaan oppitunneilla. Oppilaalle neuvotaan oikeat työtavat, laitteiden kunnan tarkastaminen ja niiden huoltaminen. Käyttöohjeet palautetaan mieleen aina laitteen käyttöönoton yhteydessä. Työkalut palautetaan käytön jälkeen varastoon. Viallinen kone vietään opettajalle tai henkilökunnalle.

Suojainten käyttö on rakennusmiehen työn perusasioita. Pakolliseen varustukseen kuuluvat kypärä, silmä- ja kuulonsuojaimet, näkyvä suojavaatetus, turvakengät ja sopivat käsineet. Lisäksi käytetään tarvittaessa muita suojaimia, kuten esim. kasvosuojus, hengityssuojain ja putoamissuojaus. Rakennustyössä käytettävien suojainten käyttö opitaan työharjoittelun yhteydessä. Suojainten käyttö on oltava ehdotonta. Perehdytyksen yhteydessä antamallaan kuittauksella työntekijä sitoutuu käyttämään suojaimia.

4.3.1 Telineet

Rakennustyössä joudutaan usein käyttämään telinettä tai muuta tasoa. Telineiden pystytys tulee tehdä valmistajan ohjeiden mukaisesti (elementteline) tai erityisen telinesuunnitelman mukaan (isokokoiset tai muista materiaaleista tehdyt telineet). Teline pystytetään painumattomalle, tasaiselle alustalle. Telineiden on oltava kestävä ja niissä tulee olla riittävä vaaka- ja vinosidonta sekä ankkurointi. Tasojen ja muiden osien on oltava ehjiä ja lujasti kiinnitettyjä. Viallisia osia ei saa käyttää. Telineisiin tehtävät nousu- ja kulkutiet (leveys väh. 0,6 m) sekä tasot on pidettävä sellaisessa kunnossa, ettei kompastumis- tai liukastumisvaaraa ole. Kulku- ja nousuteiden yläpuoliset tasot on varustettava jalkalistoilla. Telineessä on oltava kaiteet, jos putoamiskorkeus on yli 2 m. Kaiteiden (käsi- ja välijohteet) on oltava paikoillaan. Kaiteiden mitat ovat: korkeus väh. 1 m ja väli alle 0,5 m. Siirrettävän telineen pyörät on lukittava, kun sillä työskennellään. Telineeseen asennetaan jalkalistat tasojen ja kulkuteiden reunoille, listan vähimmäiskorkeus on 100 mm. Telineen päällä ei saa olla henkilöitä tai tavaraa, kun sitä siirretään. Tarvittaessa teline varustetaan sääsuojuilla ja valoilla.

4.3.2 Opiskelijan huomioon otto ja työntekijän velvollisuudet ohjauksessa

Oppilaiden lähtökohtien erilaisuuden takia opetus aloitetaan perusasioista. Eteneminen opinnoissa ei ole yhtä nopeaa kuin normaalissa ammattikoulutuksessa. Asioita joudutaan kertaamaan ja ottamaan mukaan muuta teemaan liittyvää tietoa. Opetus ja työhön opastus annetaan ryhmälle tai tarvittaessa henkilökohtaisesti oppilaalle. Työturvallisuusasiat ovat yhtä outoja kuin ammatiasiat. Tilannetta voidaan korjata liittämällä työturvallisuusosio kuhunkin käsiteltävään aiheeseen. Asia jää paremmin mieleen, kun se käsitellään työmenetelmän kanssa samaan aikaan. Oppilaan tulisi ymmärtää työsuojelu ja turvallinen työskentely osana ammattitaitoa.

Erityisryhmän opettaminen ja työnohjaaminen on vaativaa työtä, jossa tarvitaan opetus- ja esimiestaitoja, joita ovat esim. organisointi, oppilaan taitojen ja osaamisen arviointi sekä ongelmatilanteiden hallinta. Opettajan tulee toimia esimerkillisesti opettaessaan ja ohjattaessaan työtä. Laitoksessa yksittäisen työtehtävän opastaminen ja valvonta vie suurimman osan ajasta. Tavallisella rakennustyömaalla työnjohtaminen on nykyisin enemmän työn sujuvuuden varmistamista (Kaistila, 6, 2005).

Työturvallisuuslaissa korostetaan yhteistyön merkitystä työmaalla työturvallisuusasioissa. Työnantaja vastaa vaadittavista toimenpiteistä sekä tietojen ja ohjeiden jakamisesta. Laki velvoittaa selvittämään työhön liittyvät haitta- ja vaaratekijät sekä korjaamaan puutteet mahdollisimman nopeasti. Työturvallisuus kuuluu tärkeänä osana työntekijän perehdyttämiseen. Jokaisen henkilökohtainen turvallisuuskoulutuksen tarve selvitetään ja annetaan vaadittava ohjaus tarvittavista työvälineistä ja materiaaleista. Työntekijän tulee tietää velvollisuutensa työmaalla ja huolehtia omalta osaltaan työturvallisuudesta. (Valtioneuvoston asetus 205/2009.)

Työntekijän on toimittava turvallisuusasioissa yhteistyössä työnantajansa kanssa. Työntekijän tulee ilmoittaa havaitsemistaan puutteista ja vaaroista ja poistaa havaitsemansa viat ja puutteet mahdollisuksiensa mukaan (myös silloin ilmoitus työnjohdolle). Työntekijän on pidettävä yllä hyvää järjestystä ja siisteyttä. Hänen tulee käyttää oikein henkilönsuojaimia, koneita, työvälineitä ja laitteita. Työntekijän on huolehdittava omasta ja muiden työntekijöiden turvallisuudesta käytettävissään olevin keinoin. (Valtioneuvoston asetus 205/2009.)

Ryhmään olisi kyettävä luomaan hyvä ilmapiiri, jossa toimitaan yhdessä kukin osaamisensa edellyttämällä tavalla (Kaistila, 8, 2005). Harjoittelutyö valitaan oppilaan taitojen ja osaamisen perusteella. Työryhmässä toimiminen auttaa yksilöä ja lisää motivaatiota. Laitoksen oppilaalla on henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan laitoksessa opiskelu etenee. Oppilaan oma kiinnostus asioihin on tärkeää ja suunnitelmasta pitäisi löytyä opinnoille kannustava tavoite. Hyvä ilmapiiri kannustaa ja auttaa oppimisessa (Kaistila, 10, 2005).

Ryhmälle pitää asettaa tavoitteita ja niiden toteutumista on seurattava ja kommentoitava. Myönteinen palaute annetaan koko ryhmälle, kielteinen palaute vain yksittäiselle työntekijälle. Kielteinen palaute annetaan työsuorituksesta ja palautteeseen sisällytetään parempi tapa suoriutua työstä. Työssä onnistuminen ja saatu palaute nostaa mielialaa ja antaa uskoa toiminnalle. Asiallinen arvostelu otetaan paremmin vastaan ja se parantaa työntekijän suoritusta. (Kaistila, 11, 2005). Tarvittaessa voidaan sopia lisäopetuksen antamisesta. Ryhmä arvioi onnistumistaan ja esittää parannusehdotuksia toiminnalleen. Tämä sitouttaa ryhmän jäseniä ja kannustaa ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja ryhmän yhteistyöstä.

5 POHDINTA

Opinnäytetyön tavoitteena oli laatia työturvallisuusohje rakennusalanharjoitteluun avolaitoksessa. Työtä tehtäessä huomattiin erityisryhmäopetukseen osallistuvien oppilaiden erilaiset valmiudet opiskeluun ja työharjoitteluun. Laitoksessa annettavalla opetuksella on hyvät tavoitteet, mutta niihin pääseminen on vaikeaa. Oppilaiden kanssa työskentely on raskasta, mutta myös palkitsevaa. Työturvallisuusasioita tulee pitää jatkuvasti esillä opetuksessa ja yhdistää ne aina käsiteltävään aiheeseen.

Työterveyslaitoksen sivulla työturvallisuusasioiden mittauksesta työpaikalla todetaan seuraavaa: *Lähimpänä terveyshaittojen syntyä ovat välittömät työoloissa ja työskentelytavoissa olevat tekijät. Näitä ovat fyysinen työympäristö, työvälineet ja -menetelmät, henkilöstön työtavat ja psykososiaalinen työympäristö. Toiseen taaempaan olevaan lohkoon kuuluu työpaikan turvallisuusjohtaminen, eli linjajohdon ja koko organisaation toiminta turvallisuuden ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi. Johdolla ei juuri ole keinoja välittömästi estää tapaturmia ja muita terveyshaittoja. Sen on tyydyttävä toimenpiteisiin, joilla kontrolloidaan ensimmäiseen lohkoon kuuluvia työympäristöä ja ihmisten käyttäytymistä. Suurin osa hallinnon työolosuhdemittareista mittaa välittömästi tapaturmiin ja muihin terveyshaittoihin vaikuttavan ensimmäisen lohkon asioita.* (Työsuojeluhallinnon www-sivut.)

5.1 TR-mittarin käyttöön otto

TR-mittari on työmaalla viikoittain tehtävä tarkastuskierron, jota käytetään yleisesti suurissa rakennusliikkeissä ja sen käyttöönotto on parantanut työturvallisuutta. Ehdotan TR-mittarin käyttöönottoa avolaitoksen rakennusalan opetuksessa. (liite 2) TR-mittauskierroksella kurssilaiset oppisivat kiinnittämään huomiota työmaan turvallisuusasioihin ja huolehtimaan työmaan perusasioista. Järjestyksen ylläpito ja työmaan siisteys lisäävät työturvallisuutta ja harjaannuttavat työntekoon. Tarkastuskaavake on saatavissa työturvallisuuslaitoksen www-sivuilta:

http://www.ttl.fi/fi/tyoturvaluus_ja_riskien_hallinta/tapaturmien_ehkaisy/tyoturvaluusuden_edista_miskeinoja/tr_tuoteperhe/Documents/tr2010_lomake.pdf

5.2 Lisäys perehdytyskaavakkeeseen

Ehdotan perehdyttämiskaavakkeeseen lisäisivua. (liite 3) Kaavakkeessa ovat rakennustyön turvallisuusasiat tarkemmin eriteltyinä kuin nykyisessä tekstimuotoisessa paperissa. Kaavake soveltuu myös aliurakoitsijan tai vierailijan perehdyttämiseen ja perehdytyksen kirjaamiseen. Oppilaan perustiedot kuten rakennusalan kortit ja niiden voimassaolo, ammatti, aikaisempi työhistoria ja kokemus rakennusalalta kirjataan lomakkeelle. Henkilökohtaisten suojainten käyttö ja muut velvollisuudet luetaan eriteltyinä ja tulevat näin painotetummin esille. Kohta kohdalta käytäessä tähän menee hieman enemmän aikaa kuin ennen, mutta samalla asiat tulevat varmasti käydyksi läpi. Kaavake poikkeaa tavallisesta perehdyttämislomakkeesta, koska se on tehty suljetulla vankila alueella tehtävään perehdytykseen.

Opiskelijalle kerrotaan, ettei opiskelu tee kenestäkään valmista, vaan nykyinen työelämä vaatii jatkuvaa itsensä kouluttamista. Työyhteisön toiminta edellyttää kaikilta aikuista ja asiallista käyttäytymistä ja keskittymistä omaan työhönsä. Työnohjaaja vastaa työjärjestelyistä ja tarjoaa asiantuntemuksensa opiskelijoidensa käyttöön. Hän tekee vaativaa ja vastuullista työtä, varsinkin kun muistetaan rakennustyön vaarat. Laitoksessa oppilaiden ohjaaminen on yhteistoimintaa ja siihen osallistuu koko henkilökunta omalta osaltaan.

LÄHTEET

<http://www.tvl.fi/fi/Uutiset/Yhdelle-kahdestakymmenesta-palkansaaajasta-sattui-tyopaikkatapaturma/>
Työturvallisuuskeskuksen www-sivu. [viitattu 20.1.2013]

Kaistila, M. 2005. [verkkodokumentti]. Työturvallisuuskeskus [viitattu 20.1.2013]
Saatavissa: http://www.tyoturvallisuuskeskus.fi/files/1579/Hyva_esimiestyo_opas.pdf

Opetushallitus. Koulutus ja tutkinnot. Ammattikoulutus. Näyttötutkinnot. [viitattu 26.2.2013]
Saatavissa: http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/ammattikoulutus

Rikosseuraamuslaitoksen www-sivu [viitattu 20.1.2013].
Saatavissa: <http://www.rikosseuraamus.fi/>

Rikosseuraamuslaitoksen www-sivu [viitattu 20.1.2013].
Saatavissa: <http://www.rikosseuraamus.fi/6507.htm>

Rikosseuraamuslaitoksen www-sivu [viitattu 20.1.2013].
Saatavissa: <http://www.rikosseuraamus.fi/15130.htm>

Rikosseuraamuslaitos. Vankeinhoito. Aluevankilat. Avolaitokset. [viitattu 20.1.2013]
Saatavissa: <http://www.rikosseuraamus.fi/15885.htm>

Samiedu www-sivu. [viitattu 20.1.2013]
Saatavissa: <http://www.samiedu.fi/index.php?page=tietoa-samista>

Suomen pelastusalan keskusjärjestön www-sivu. [viitattu 20.1.2013]
Saatavissa: <http://www.spek.fi/Suomeksi/Koulutus/Tulitoiden-turvallisuuskoulutus>

Työsuojeluhallinnon www-sivu. [viitattu 20.1.2013]
Saatavissa: <http://www.tyosuoja.fi/fi/olosuhdemittarit/1300#tr>

Työtapaturmavakuutuksen www-sivu. [viitattu 20.1.2013]
Saatavissa: <http://www.tvl.fi/>

Työturvallisuuskortti www-sivut [viitattu 20.1.2013]
Saatavissa: http://www.tyoturvallisuuskortti.fi/files/167/tt_korttiesite_2007.pdf

Työturvallisuuslaki L 2002/738 Finlex. Lainsäädäntö [viitattu 20.1.2013]

Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020738>

Työhön perehdyttäminen ja opastus [verkkodokumentti]. Työturvallisuuskeskus. [viitattu

20.1.2013]. Saatavissa: http://www.ttk.fi/files/800/Tyohon_perehdyttaminen2009.pdf

Työsuojeluhallinnon www-sivu. [viitattu 20.1.2013]

Saatavissa: <http://www.tyosuoja.fi/fi/riskienarviointi>

Työsuojeluhallinnon www-sivu. [viitattu 20.1.2013]

Saatavissa: <http://www.tyosuoja.fi/fi/tyotapaturma>

Valtioneuvoston asetus 2009/205. Finlex. Lainsäädäntö [viitattu 20.1.2013]

Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2009/20090205>

Vankeuslaki L 2005/767. Finlex. Lainsäädäntö [viitattu 20.1.2013]

Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050767>

Väisänen, Tarja. Johtaja ma. Rikosseuraamuslaitos. Mikkelin yhdyskuntaseuraamustoimisto.

Sulkavan vankila, Sulkava [viitattu 20.1.2013]

LIITE 1 TYÖTURVALLISUUSOHJE RAKENNUSALAN HARJOITTELUUN AVOLAITOKSESSA

SISÄLLYSLUETTELO:

- TYÖHARJOITTELIJAN VELVOLLISUUDET
- HENKILÖKOHTAISTEN SUOJARUSTEIDEN KÄYTTÄMINEN
- PUTOAMISVAARALLINEN KOHDE
 - TYÖSKENTELYSSÄ OTETTAVA HUOMIOON
 - PUTOAMISSUOJAIMET
 - SUOJAKAIDE
- TELINEEN KÄYTTÖÖNOTTO JA KUNNOSSAPITOTARKASTUKSET
 - SIIRRETTÄVÄ TELINE
 - JALKALISTA
- TYÖMAAN KULKU- JA NOUSUTIET
- TYÖPUKKI
- A-TIKKAAT
- NOJATIKKAAT
- KONEET JA LAITTEET
 - SIRKKELI
 - PULTTIPISTOOLI
 - NAULAIMET PIIKKAUS. PORAUS JA HIONTA
- NOSTOT JA SIIRROT
- KEMIAALLISET JA BIOLOGISET VAARAT
 - MAALIT, LIIMAT JA LIOTTIMET
 - BETONIN VALAMINEN
- PURKUTYÖT
 - TIILI, BETONI, MINERAALIVILLAERISTEET
 - ASBESTI
 - KIVIHIILIPIKI ELI KREOSOOTTI
 - HOMEET JA MIKROBIT

TYÖHARJOITTELIJAN VELVOLLISUUDET

- Kysy aina epäselvissä asioissa - se on oikeutesi ja velvollisuutesi!
- Älä ota riskejä kun työskentelet.
- Laitoksessa noudatetaan opiskelu- ja työaikoja. Luvat poissaoloon ja muut erityisjärjestelyt hoidetaan laitoksen määräysten mukaisesti.
- Työssä noudatetaan lakeja ja asetuksia. Tulitöitä, sähköasennuksia ja muita erityiskoulutusta vaativia töitä saa tehdä vain vaaditut kurssit suorittanut oppilas ohjaajan antamien määräysten mukaisesti.
- Noudata ohjaajan antamia työ- ja turvallisuusohjeita. Työmaalla tehdään vain niitä töitä, joihin harjoittelija on määrätty. Omien töiden tekeminen on kielletty.
- Käytä sinulle luovutettuja henkilökohtaisia suojavarusteita.
- Ilmoita heti havaitsemistasi turvallisuutta vaarantavista puutteista ohjaajalle. Kerro myös aina "läheltä piti" tilanteista. Tarkoitus ei ole etsiä syyllisiä, vaan parantaa työturvallisuutta.
- Pidä työkohteesi siistinä ja järjestyksessä.
- Älä poista kaiteita, koneiden teräsuojia tai muita suojalaitteita ilman ohjaajan lupaa.
- Älä aiheuta toiminnallasi vaaraa muille työntekijöille tai alueella oleskeleville.
- Tapaturman sattuessa ilmoita asia ohjaajalle. Vamma näytetään terveydenhoitajalle ja asiasta tehdään tapaturmailmoitus.

HENKILÖKOHTAISTEN SUOJAVARUSTEIDEN KÄYTTÄMINEN

- Ohjaaja neuvoo sinulle työvälineiden ja suojainten käytön. Epäselvissä tilanteissa kysy opettajalta tai henkilökunnalta neuvoa.
- Käytä kypärää, turvajalkineita (varvassuoja ja naulaan astumissuoja), heijastavaa huomioväritettyä vaate-tusta ja silmiensuojaimia aina rakennustyömaalla. Suojaa kätesi viilloilta ja kemikaaleilta.
- Käytä kuulosuojaimia aina kun työmaalla on iskumelua (paineilmanaulain, piikkauskone) tai melun voimakkuus on 85 dB tai yli.
- Käytä kasvonsuojusta hionta- ja piikkaustyössä ja moottorisahan kanssa työskennellessäsi. Silmäsuojainta on käytettävä myös pulttipistoolilla ammuttaessa ja paineilmanaulaimen kanssa työskenneltäessä. Tavalliset silmälasit eivät käy suojalaseiksi.
- Käytä hengityksensuojainta pölyn tai kaasumaisten aineiden aiheuttamien haittojen välttämiseksi. Työhön sopiva suojain valitaan ohjaajan kanssa. Yleensä rakennustyössä käytetään hiukkassuodatinta P2. Kertakäyttöistä hengityksensuojainta ei käytetä rakennustyössä.
- Huolehdi suojaimiesi kunnosta ja puhtaudesta. Rikkinäistä suojainta ei saa käyttää.
- Varo liukastumista tai kompastumista, pidä kulkutiet vapaina ja siisteinä.
- Tarvittaessa voit joutua käyttämään muita turvavälineitä kuten esim. turvavaljaita korkealla työskennellessäsi tai metsurin turvavarustusta, kun työskentelet moottorisahan kanssa. Varusteet valitaan ja tarkastetaan aina opettajan kanssa. Epäselvissä tilanteissa kysy aina ennen työn aloittamista ohjaajalta.

PUTOAMISVAARALLINEN KOHDE

TYÖSKENTELYSSÄ OTETTAVA HUOMIOON

- Työn suunnittelussa on otettava huomioon työntekijän putoamisvaara tai putoamissuojaimen varaan jääminen ja on estettävä esineiden putoaminen alapuolella liikkuvien päälle.
- Putoaminen on estettävä kun työskennellään telineellä, katolla tai muussa korkeassa paikassa. Työtasolla olevat aukot tulee varustaa kansilla tai kaiteilla.
- Ensisijaisesti on käytettävä kiinteitä, pysyviä työtasoja. Jos tämä ei ole mahdollista on käytettävä henkilönostinta tai telineitä.
- Työkohteet on pidettävä siisteinä, tavarat järjestyksessä ja kulkutiet vapaina. Lumi, jää ja muu liukkaita aiheuttava on poistettava ennen työskentelyn aloittamista.

PUTOAMISSUOJAIMET

- Putoamisvaarallisissa paikoissa ja puominostimessa on käytettävä valjaita.
- Köyden tai kelautuvan tarraimen kiinnityskohdan pitää kestää 1 500 kg voima.
- Ankkurointipisteen on oltava aina kantapään yläpuolella, mieluummin pään yläpuolella.
- Ankkurointipisteen oltava lähellä, jolloin heilahdusvaara on pienempi.
- Köysien pituutta määriteltäessä on muistettava nykyksenvaimentimen vaatima jousto ja alapuolisen tason etäisyys.
- Rakennustyössä tarvittavaa liikkuvuutta saadaan käyttämällä kelautuvaa tarrainta.
- Valjaita käytettäessä on suunniteltava etukäteen pelastaminen mahdollisen putoamisen varalle.
- Työtä ei saa tehdä yksin.

SUOJAKAIDE

- Suojakaide on rakennettava aina, kun putoamiskorkeus on yli 2 m (korkea turvallisuusriski) tai mikäli tapaturman vaara on ilmeinen. Putoamiskorkeudesta riippumatta on portaat ja porrastasot varustettava kaiteella. Portaan rajoituessa seinään suojakaidetta ei tarvita, mutta on rakennettava erillinen käsijohde.
- Putoaminen estetään kaiteilla, aukot peittäväillä kansilla tai muilla rakenteilla. Turvalaitteiden poistaminen on kielletty.
- Suojakaiteen minimi korkeus on 1 m ja siihen kuuluu välijohte. Välijohteen ylä- tai alapuolinen tila saa olla enintään 0,5 m.
- Yläjohteen ja kaidetolpan on kestettävä vähintään 100 kg ja välijohteen vähintään 50 kg vaakasuora voimarikkoutumatta. Tolppien väli riippuu materiaalista, esim. puu (50x100) väli enintään 2,4 m.

TELINEEN KÄYTTÖNOTTO JA KUNNOSSAPITOTARKASTUKSET

- Telineet tarkastetaan käyttönotettaessa ja viikoittain (tai jos muuttuneet olosuhteet vaativat) ja tarkastukset merkitään telinekorttiin.
- Korttiin merkitään lisäksi telineen tiedot (mitat, kantavuus ja kuka vastaa telineestä). Kortti on pidettävä näkyvillä telineessä. Kortissa voidaan ilmoittaa myös telineen käyttökielto.
- Tarkista telineen sopivuus käyttötarkoitukseensa, käyttöohje ja sen noudattaminen, selvitä onko teline tehty rakennesuunnitelman mukaisesti.
- Telineestä tarkastetaan ainakin: perustukset, pystytuet, lujuus, seisontavakavuus, ankkurointi, jäykistäminen ja rakenneosien liitokset.
- Lisäksi tutkitaan: nousutiet, työtasot ja niiden kiinnitys, suojakaiteet, jalkalistat, merkinnät, kilvet ja alla olevan alueen eristäminen.
- Telineessä saattaa olla myös muita tarkastettavia kohtia.

SIIRRETTÄVÄ TELINE

- Jos siirrettävä teline on yli 2 m korkea, siihen pitää asentaa suojakaiteet, tasoille jalkalistat ja sisäpuolinen nousutie. Kulkutienä oltava porras- tai askelmatikas, ei pienatikkaita. Telineen pystyssä pysyminen pitää varmistaa, joko lisätuilla tai kiinnittämällä se rakenteeseen.
- Yli 2 m korkealta siirrettävältä telineeltä vaaditaan telinekortti.
- Telineen pyörät lukitaan työskenneltäessä telineellä.
- Työtason minimi leveys on 0,6 m.
- Enimmäiskorkeus saa olla 3 kertaa pienin leveys.
- Korkeisiin telineisiin on tehtävä lepotasot 2 m välein.

JALKALISTA

- Jalkalistan tarkoituksena on estää esineiden putoaminen työtasoilta ja kulkuteiltä. Jalkalista lisää kaiteen suojaustehoa henkilöiden putoamista vastaan. Suojakaide varustetaan aina jalkalistalla.
- Jalkalistan minimikorkeus on 0,1 m. Tarvittaessa käytetään korkeampaa listaa.
- Porrastasot, portaat ja kulkusillat on varustettava vapailta sivuiltaan suojakaiteella koko pituudeltaan. Portaat, joissa ei tarvita suojakaidetta, on tarvittaessa varustettava erillisellä käsijohteella.
- Holveissa olevat aukot suojataan kaiteilla ja jalkalistoilla tai suojakansilla. Suojakannen on kestävä 150 kg pistekuorma. Kannot merkitään näkyvästi ja niiden paikallaan pysyminen varmistetaan.
- Mikäli joudut työskentelemään putoamisvaarallisissa olosuhteissa, sinun on käytettävä turvavaljaita ja -köysiä. Vääräntyyppinen vyö voi aiheuttaa eräiden tutkimusten mukaan jo puolen metrin putoamisen jälkeen vakavia vammoja. Rakennustyössä tarvitaan turvaköydessä yleensä itsetoimiva pituudensäätölaite kompastumisvaaran ja köyden sotkeentumisvaaran vuoksi. Turvavyötä käytetään mm. suojarakenteiden asentamisessa ja telineiden pystytyksessä ja purkamisessa. Tällainen työ suunnitellaan aina etukäteen ja saat opastuksen välineiden valintaan ja käyttöön opettajalta.

TYÖMAAN KULKU- JA NOUSUTIET

- Pidä kulkutiet vapana rakennustarvikkeista ja työkaluista. Rakenna tarvittaessa suojakatos, jos on varaa putoavista esineistä. Huolehdi talvella liukkauden torjunnasta ja lumitöistä.
- Nousutienä katolle, kerroksiin tai telineelle käytetään porrasta. Kun nousutietä pitkin kuljetetaan tavaroita, on rakennettava porras. Telineissä voidaan käyttää askelmatikasta.

TYÖPUKKI

- Työpukilla ei saa työskennellä putoamisvaarallisessa paikassa (esim. kaiteen vieressä holvin reunalla).
- Työpukin maksimi korkeus on 2 m.
- Työpukin työtason leveys määräytyy pukin korkeuden mukaan. Alle 1 metrin korkuisen pukin työtason koko on oltava vähintään 30 cm x 60 cm. 1 - 2 metrin korkuisen pukin työtason mitat ovat vähintään 40 cm - 60 cm.
- Yli 50 cm korkeassa pukissa on oltava vähintään 5 cm leveät vaakatasossa olevat askelmat molemmin puolin, jos askelmat ovat vain toisella puolella pitää askelettomalla puolella työtason reunassa olla 5-8 mm korkea kynnyks.
- Työpukin lukituksen pitää toimia, eikä pukissa saa olla turvallisuutta heikentäviä vääntymiä tai lommoja.
- Työpukin on kestettävä kaatumatta 150 kg paino 10 cm etäisyydellä työtason reunasta ja 30 kg vaakakuorma tason ylälaitaan kohdistettuna (Vakausvaatimus VA 205/2009).

A-TIKKAAT

- A-tikkaan enimmäiskorkeus on 1 m (alaosan levennyspalkilla 2 m).
- Yli 1 m korkean a-tikkaan on täytettävä samat seisontavakavuusvaatimukset kuin työpukin (katso edellinen kohta).
- Käytä A-tikkaita vain lyhytaikaisissa ja keveissä asennustöissä. Varmistu alustan painumattomuudesta ja tikkaiden vakavuudesta. A-tikkaita ei saa käyttää piikkauksessa, hitsauksessa, muurauksessa tai muissa vastaavissa töissä. Noihin töihin tarvitaan telineen tai työpukin. Tikkaissa tulee olla merkintä SFS-EN 131-1 tai SFS-EN 131-2.

NOJATIKKAAT

- Nojatikkaita saa käyttää vain tilapäiseen kulkuun tasolta toiselle tai vaikkapa nostokoukun irrottamiseen. Varmistu aina ensin tikkaiden vakauksesta ja siitä etteivät ne pääse luistamaan tai siirtymään. Nojatikkaissa on oltava sama merkintä kuin A-tikkaissa (katso edellinen kohta).

KONEET JA LAITTEET

- Tarkasta koneen kunto aina ennen käyttöönottoa. Opettaja neuvoo koneen käytön ja huollon. Koneiden on oltava CE-merkittyjä ja niitä on käytettävä käyttöohjeiden mukaisesti.

SIRKKELI

- Tarkista terän kunto ja terän pysähtyminen, kun sirkkeli sammutetaan.
- Pidä sirkkelin ympäristö siistinä, kerää sahausjätteet ja hukkapalat pois työskentelyalueelta.
- Varaa riittävästi tilaa sirkkelin ympärille ja huolehdi riittävästä valaistuksesta.
- Tarkista sirkkelille tuleva virtajohto (ei saa olla ajoradalla, vesilätäkössä).
- Tarkista, että turvalaitteet ovat paikoillaan. Sirkkeliä ei saa käyttää ilman terän suojusta ja jakoveistä. Käytä työntökapulaa kun ohjaat sahattavaa kappaletta terän lähellä.
- Käytä silmien- ja kuulonsuojaimia sekä hengityssuojainta (luokka P2). Puupöly altistaa allergioille, astmalle ja syöville.

PULTTIPISTOOLI

- Pulttipistoolia saa käyttää vain koulutuksen saanut henkilö.
- Käyttöön, puhdistukseen ja huoltoon on annettu erilliset turvamääräykset. Käytä silmien- ja kuulonsuojaimia.

NAULAIMET

- Noudata turvamääräyksiä ja käytä silmien- ja kuulonsuojaimia.

PIIKKAUS. PORAUS JA HIONTA

- Ilmaan leviää kvartsipölyä. Käytä P2 -luokan hengityksensuojainta, pitkäkestoisessa työssä (yli 2 tuntia) tarvitetset puhallinsuojaimen.
- Lisäksi sinun pitää käyttää kuulon-, silmien- ja kasvosuojaimia.

NOSTOT JA SIIRROT

- Nostot suunnitellaan aina etukäteen. Tutustu nostosuunnitelmaan ja turvamääräyksiin.
- Nostoissa saa käyttää vain hyväksytyjä ja käyttöönottotarkastettuja nostolaitteita ja -apuvälineitä. Nostopuvälineissä on oltava kiinnitettynä levy, johon on merkitty yksityiskohtaiset tiedot esineen valmistusmateriaalista ja suurin sallittu työkuorma.

- Ennen nostamista varmistetaan maapohjan kantavuudesta. Nostoalue eristetään ja merkittään. Taakkaa ei saa nostaa ihmisten yli ja turvallisuus on varmistettava.
- Taakka kiinnitetään kaikista nostokorvakkeista ja se nostetaan tasapainossa. Sääolosuhteet otetaan huomioon nostettaessa, kovalla tuulella ei saa nostaa.
- Nostovälineiden tulee olla hyväksytyjä ja työhön sopivia.
- Nosturinkuljettajalla tulee olla vaadittu pätevyys ja hänet tulee perehdyttää työmaahan. Perehdytyksessä käydään lisäksi läpi käytetty merkinanto- ja yhteydenpitojärjestelmä ja osoitetaan merkinnäyttäjä.

KEMIALLISET JA BIOLOGISET VAARAT

MAALIT, LIIMAT JA LIOTTIMET

- Tutustu tuotteiden käyttöturvallisuustiedotteisiin ja noudata ohjeita. Käytä tarvittaessa hengityssuojainta ja suojavaatetusta ja -käsineitä. Huolehdi ilmanvaihdesta (tuuletus, koneellinen poisto).

BETONIN VALAMINEN

- Käytä kosteutta imemättömiä käsineitä, suojavaatetusta ja tarvittaessa kuulon- ja polvisuojaimia
- Märkä betoni on emäksistä ja se ärsyttää ja kuivattaa ihoa.
- Betonin vastaanotosta ja valumenetelmästä saat ohjeet työnjohdolta.

PURKUTYÖT: TIILI, BETONI, MINERAALIVILLAERISTEET

- Käytä vähintään P2 -luokan hengityksensuojainta, silmiensuojaimia ja suojakäsineitä.
- Suodattimet valitaan kohteen ja työn keston perusteella.

ASBESTI

- Rakennuttajan on teetettävä asbestikartoitus ennen purkutyöhön ryhtymistä.
- Nykyisin kiellettyä asbestia on käytetty aikaisemmin monissa rakennusmateriaaleissa.
- Asbestin purku on luvanvaraista ja sitä saavat tehdä vain valtuutetut yritykset.
- Työntekijöiltä vaaditaan lakisääteinen erikoiskoulutus.

KIVIHIILIPIKI ELI KREOSOOTTI

- On vanhoissa rakennuksissa yleisesti käytetty vesieriste. Purkutyössä vaaditaan suojautumista ja erikoisvarusteita.

HOMEET JA MIKROBIT

- Kosteusvaurioituneen rakenteen purkutyö vaatii ennakkosuunnitelman.
- Kosteusvaurioita purettaessa on käytettävä henkilökohtaisia P3 -luokan puhallinsuojaimia. Purkukohde on eristettävä, alipaineistettava tai on käytettävä kohdepoistoa.

LIITE 2

TR-MITTARI KAAVAKE

Työturvallisuuslaitoksen lomake ja täyttöohje

RAKENNUSLIIKE	
TYÖMAAN NIMI	
TYÖNRO	
MITTAAJA	
PÄIVÄYS	

KOHDE	OIKEIN	YHT.	VÄÄRIN	YHT.
1. TYÖSKENTELY				
2. TELINEET, KULKUSILLAT JA TIKKAAT				
3. KONEET JA VÄLINEET				
4. PUTOAMIS- SUOJAUS				
5. SÄHKÖ JA VALAISTUS				
6a. JÄRJESTYS JA JÄTEHUOLTO				
6b. PÖLYISYYS				
	OIKEIN YHTEENSÄ		VÄÄRIN YHTEENSÄ	

$$TR\text{-TASO} = \frac{\text{OIKEIN (KPL)}}{\text{OIKEIN} + \text{VÄÄRIN (KPL)}} \times 100 = \frac{\quad}{\quad} \times 100 = \quad \%$$

HUOMAUTUKSET	VASTUUHENKILÖ	KORJATTU PVM

 TYÖNANTAJAN EDUSTAJA

 TYÖNTEKIJÖIDEN EDUSTAJA

TR-mittauskohteet	Havaintojen määrä	Hyväksymisperusteet
1. TYÖSKENTELY <ul style="list-style-type: none"> • suojainten käyttö ja riskinotto 	<ul style="list-style-type: none"> • yksi jokaisesta työntekijästä 	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää aina kypärää, silmiensuojaimia, turvajalkineita, heijastavaa varoitusvaatetusta sekä tarvittaessa muita suojaimia • ei ota ilmiselvää riskiä (esim. putoamisvaara, viallisen laitteen käyttö, sammutusvälineiden puute tulityössä) • käyttää aina henkilökohtaisia putoamissuojaimia puominostimen henkilönostokorissa tai jos putoamiskorkeus on yli 2 m, runkoviheessä asennustyötä tekevillä ja avustavilla työntekijöillä oltava valjaat käytössä (päälle puettuna tai välittömässä läheisyydessä)
2. TELINEET, KULKUSILLAT JA TIKKAAT <ul style="list-style-type: none"> • rakennusaikaiset kulkusillat ja portaat • siirreltävät telineet • kiinteän telineen kerrosväli • työpukit ja tikkaat 	<ul style="list-style-type: none"> • yksi jokaisesta erillisestä rakenteesta ja välineestä • kiinteä teline: yksi kustakin työtasosta ja putoamissuojauksesta yhteensä, yksi perustamisesta, yksi rungon lujuudesta, yksi nousuteistä 	<ul style="list-style-type: none"> • kulkutie asianmukainen, kaiteet ja katos tarvittaessa • telineen perustus ja tuenta riittävä, rakenne asennusohjeen mukainen (tarkastettu), telineessä askelmallinen nousutie ja työtasot kunnossa, yli 2 m korkeassa telineessä kaiteet ja jalkalistat • työpukit ja tikkaat ehjät ja tukevat, työpukissa molemminpuoliset nousutiet tai putoamisvaarallisella puolella ohi astumisen estävä rakenne • A-tikkaat rakennustyöhön soveltuvat ja max sallittu työskentelykorkeus 1 m, vakavuusvaatimukset täyttävillä A-tikkailla (alatukipalkki tms.) kuitenkin max 2 m
3. KONEET JA VÄLINEET <ul style="list-style-type: none"> • rakennussahat, kaasuhitsauslaitteet, hiomakoneet, elementtifaikit, betonisiilot, henkilönostimet, ajoneuvonosturit, nostoapuvälineet, betonipumppuautot 	<ul style="list-style-type: none"> • yksi jokaisesta laitteesta 	<ul style="list-style-type: none"> • perustus ja tuenta • sijoituspaikka • rakenne ja varustus, kunto • säädetty tarkastukset tehty • kaikissa hiomakoneissa kohdepoisto
4. PUTOAMISSUOJAUS <ul style="list-style-type: none"> • tasojen vapaat reunat, kun putoamiskorkeus on 2 m • portaiden vapaat reunat • aukot • kaivannot 	<ul style="list-style-type: none"> • yksi jokaisesta erillisestä reunasta • yksi jokaisesta aukosta • yksi kerrosta kohden portaiden reunoista • yksi kaivannosta 	<ul style="list-style-type: none"> • tukevat kaiteet, kaikissa putoamissuojakaiteissa 3 johdetta tai verkkokaide • jalanmentävät aukot suojattu • aukkosuojat merkitty ja siirtyminen estetty • pääsy putoamisvaaralliselle alueelle estetty • kaivannon sortuminen estetty
5. SÄHKÖ JA VALAISTUS <ul style="list-style-type: none"> • työpisteen keinovalaistus • ruudun yleinen keinovalaistus kulkuteitä painottaen • rakennusaikaiset sähkökeskukset ($\geq 16A$) ja -kaapelit 	<ul style="list-style-type: none"> • yksi jokaisen työpisteen valaistuksesta • yksi ruudun yleisvalaistuksesta • yksi ruudun sähköistyksestä 	<ul style="list-style-type: none"> • keinovalaistus riittävä turvallisen liikkumisen ja laadun kannalta (jos päivänvalo riittää ei havaintoa tehdä) • sähkökeskukset ja kaapelit sijoitettu ja suojattu tarkoituksenmukaisesti (tarvittaessa ripustettu)
6. JÄRJESTYS JA JÄTEHUOLTO <p>6. a</p> <ul style="list-style-type: none"> • ruudun yleisjärjestys • työpisteen järjestys • jätteasti • kiinteiden telineiden työtasojen järjestys <p>6. b</p> <ul style="list-style-type: none"> • ruudun pölyisyys 	<ul style="list-style-type: none"> • yksi ruudun yleisjärjestyksestä • yksi jokaisesta työpisteestä • yksi jokaisesta jätteastiasta • yksi telineen työtasosta • yksi ruudun pölyisyydestä 	<ul style="list-style-type: none"> • ruudussa ja telineen työtasolla ei jätettä, järjestys hyvä liikkumisen ja tavaroiden siirron kannalta • työpisteessä järjestys hyvä turvallisuuden ja laadun kannalta • jätteastian sopii lisätä jätettä, jätteet lajiteltu tarvittaessa • ei työvaiheeseen kuulumatonta selvästi näkyvää pölyä

LIITE 3

Lisälehti perehdyttämiskaavakkeeseen

SULKAVAN VANKILA, RAKENNUSALAN PERUSKOULUTUS

HARJOITTELUKOHDE _____

OPPILAS / VIERAILIJA

PEREHDYTETTÄVÄN NIMI

Työkokemus: _____ vuotta rakennusalalla: _____ vuotta

Ammatti: _____

Työturvallisuuskortti voimassa vuoteen _____ asti

Tulityökortti voimassa vuoteen _____ asti

Ensiapukoulutus _____

1. Rakennettavan kohteen esittely _____

2. Toteutusorganisaatio: _____

Aliurakoitsijat: _____

3. Kohteen aikataulu ja työmaan aluesuunnitelma

4. Henkilöstötilat ja varastoalueet _____

5. Työmaan järjestys ja siisteys (jokaisen velvollisuus), jätehuolto

6. Ensiapuvalmius _____

7. Paloturvallisuus, sammutuskalusto, tulityöt ja tupakointi

8. Tärkeimmät rakennuskoneet ja käytön opastus

9. Pienkoneet: sirkkeli, hiomakone jne., nostoapuvälineet ja käytön opastus

10. Rakennusaikainen sähköistys _____

11. Työtelineet, kulkutiet, portaat, tikkaat; käyttötilanteet ja kunnossapito

12. Suojarakenteet, kaiteet, aukkojen suojaus, suojaverkot ja kulkutiet

13. Suojakypärän ja muiden henkilönsuojaimien käyttö, huolto ja säilytys

14. Terveydelle vaaralliset aineet, materiaalien käyttöturvallisuus

15. Käyttöönotto- ja viikkotarkastukset, päivittäinen valvonta

16. Työntekijän velvollisuus ilmoittaa havaitut puutteet ja viat opettajalle

17. Vankilan työsuojeluorganisaatio

18. Työmaa-alueella / vankilan alueella liikkuminen

19. Vankilan työharjoittelun turvallisuusaineisto, työmaaohje

20. Työmaakierros

21. Tällä työmaalla on erityisesti varottava:

Perehdytys annettu, päiväys: _____ / _____ 20 _____

Työntekijä / vierailija (perehdytettävä):

Nimen selvennys:

Perehdyttäjä:
